

IS YOUR OVEN KOSHER?
What Every Kosher Cook Must Know

Source Materials
Rabbi Efrem Goldberg
reg@brsonline.org

אמר רב

בשר שחומה שמן שצלאו עם בשר נבילה
כחוש אסור מאי מעמא מפממי מהודי ולוי
אמר "אפילו בשר שחומה כחוש שצלאו עם
בשר נבילה שמן מותר מאי מעמא רוחא
בעלמא הוא ורוחא לאו מילתא היא

2) א' יו"ד ס' ק"ה

קח שלא לאפות היתר ואיסור בתנור א'

זבו ד' סעיפים :

א (א) א [א] * אין צולין בשר כשרה עם בשר
נבילה או של בהמה ממאה (ב) בתנור א' ואף
על פי שאין נוגעים זה בזה ב * ואם צלאן הרי זה
(ג) מותר ואפילו היתה האסורה שמינה הרבה
והמתרת רזה (ב) ג [ב] * ואם התנור גדול
(א) * שמחויק י"ב עשרונים (ג) יופיו פתוח מותר
לצלוחם בו [ג] ובלבד שלא יגעו זה בזה [ד] * ואם
אחד מהם מכוסה בקערה או בבצק וכיוצא בו
מותר לצלוחם אפילו בתנור קטן ופיו סתום :

הנה ד' [ה] וה"ה (ד) לבשר עם חלב נמי דינא הכי (פור סימן ז"ז)
[1] ונהנין להחמיר לכתחלה אפילו בתנור גדול (ג) וכדיעבד להקל
אפילו בתנור (ה) קטן (ארוך כלל ל"ט דלא כב"י וכתש"ב ר"י מייק
וכהנה"ש ז"ד ואגור בשם מהר"ל ועור בשם רש"א שכן הסכמה רוב
המורים והוא שפסח רש"י וה"ג ורי"ף ורמב"ם) ד' [1] ואם אפה פה עם
בשר אסור (ו) לאכלו עם חלב אם יש לו פת אחר (שס) [ח] וכן אם
עובד כוכבים אפה פת עם איסור ד' אסור (ז) לקנות אותו פת אם יש
פת אחר דכל זה מקרי לכתחלה אבל אם אין לו פת אחר כריות [ט] מותר
בשניהם (ד) דזה מקרי לעיין זה דיעבד (אגור בשם ר"י מולין) [י] י"א
דאין ממירין ריחא אפילו דיעבד אלא אם כן התנור פתוח קלה מן האד
ד' או למעלה במקום שהעשן יולא (שם בארוך) ד' [יא] ונמקום הפסד
אין להחמיר דיעבד (כי כן נראה מהפוסקים וכ"פ ב"י) אפילו סתום
לגמרי [12] [יב] ואם האיסור דבר (ח) חריף [יג] וכל שכן אם ההימר
דבר חריף ריחא מלהא היא (ד) ואפילו דיעבד אסור אם שניהם
מנונים [יד] אבל אם אחד מהם מכוסה י אפילו צנצק בעלמא
(ט) מותר (מרדכי פ' ג"ה ואו"ה) [טו] אם אפו או לנו איסור והיתר
סחת מחבת אחת מגולין אסור (תוספות) אפילו דיעבד (שם בארוך)
[טז] וה"ה אם אפו ככה"ג פה עם בשר יא * אסור לאכלו (י) בחלב (ש"ד
סימן ס' ומהר"א) יב [יז] אבל (ב) בזה אחר זה אין להוסיף (תש"ב)
מיו' סוף הל' מ"א ותשובה ר"י ואו"ה) [יח] אלא אם כן (יא) הזיע
המחבת משניהם דאז אסור אפילו בזה אחר זה אם היו שניהם מגולין
דהוי ככיסוי של קדרה (ד"ע ממשמעות הר"ש סימן ז"ג) כדלעיל סימן
ז"ג יג י"א דכל מקום דהמירין ריחא מלהא ואוסר דיעבד היינו דוקא
דליכא ששים מן ההיתר נגד האיסור אבל בדאיכא ששים מן ההיתר

(1) אפי' בכל מה שבתנור מבטל האיסור (שם בארוך כלל ל"ט ד"ה) [יט] ולצורך
(יב) הפסד יש לנהוג כן . [כ] י"א דאיסור האוסר בנשהו כגון חמץ
בפסח ריחא מלהא ואוסר אפילו דיעבד יד [כא] אם התנור (יג) קטן
והוא סתום והאיסור וההיתר מגולין חוץ התנור (ד"מ בשם הגהה סמ"ק
ובשם תוספות עבודת כוכבים דף ס"ו ע"ב) [כב] ויש אומרים שאין
(יד) לחלק (ד"מ בשם מרדכי) * ובמקום הפסד יש להמיר הדברי הנקולין
ועיין לתמן סוף סימן ק"ח אם יש להחמיר לכתחלה לשפוח ב' קדירות
וא' מהן של איסור על הכירה או ללוח איסור אלא היחר :

③ מלך מכלין ק"ב

Mishnah 2

משנה ב

If [the water] of a bath-house be unclean [by reason of its being drawn water], the drippings* [from the walls] are unclean,¹ and if [the drippings be] clean [because the bath contained valid water], it comes under the law of *If water be put on.*² If there be a puddle³ in a house, and [the walls of] the house sweat⁴ [dripping moisture] by reason thereof,⁵ and [the puddle] is unclean [because it contains drawn water], the [dripping] sweat of§ the whole house because of⁶ the puddle is unclean.⁷ *Or יזעתה. §Or יזעת.

מִרְחֵץ טְמֵאָה יִזְעָתָה יְטֵמְאָה, וְטְהוּרָה בְּכִי יוֹתֵן. יְהַבְרִיכָה שְׁבֻבֵיתָ, הַבַּיִת יִמְזִיעַ מִחֻמְתָּהּ, אִם טְמֵאָה יִזְעַת כָּל-הַבַּיִת יִשְׁמַחֲמַת הַבְּרִיכָה יְטֵמְאָה.

④ ארבעה עשר ט"ז

בני שיחיה, ששאלת על אלפס חולצת אם יכולין לתח למטה
 נכירה תחת קדרה של צער. נראה לי שאסור ואפילו
 דענד אם נעשה הייתי אוסר הקדרה, כי הויע העולה מן
 האלפס הוא כמו חלב. כדתנן בפ"ג דמכשירין¹ מרחץ
 טמאה² זיעתה טמאה, וטהורה³ צבי יותן. צריכה שבצית
 והצית מויע מחמתה אם טמאה זיעת כל הבית שמחמתה
 טמאה. ועוד שנינו התם⁴ זיעת האדם טהורה, שמה מים
 טמאים והויע זיעתו טהורה, צא צמים שאובין והויע זיעתו
 טמאה. מכל הלין שמעינן דזיעה היוצאת מן הדבר חשובה
 באוסו דבר. נמצאת זיעת האלפס חולצת היא כחלב והוא ליה
 כעופת חלב שנפלה על קדרה מצחוץ שאוסרת הקדרה ואפילו
 יש בקדרה ס' כנגד הטפה כי הטפה אוסרת כל סביבותיה.
 אלא שרבינו מאיר ז"ל היה אומר⁵ אם יש בחבשיל שבקדרה
 ס' פעמים ס' של הטיפה מותרת שהטיפה אינה אוסרת אלא
 עד ס', ואם יש בחבשיל ס' לבטל אותם ס' מותר. אמנם צריך
 לדע אם קדרה רותחת מקבלת זיעה, דשמא חוס הרתיחה
 שבה מעכבתה מלקבל הזיעה. והכא יש לחוש שהאלפס
 שתחתיה מצטלת ומונעת רתיחת העליונה.

5) סגור הגולף ס' 3

[למ] סחבת כו'. כנ"ל ס"ב דבכיסה היו כניער שהבל מתפשט בכלו וכאלו כולו בחוך הרוטב וכפ"ב דמכשירין מרחץ סם אה כו' הברכה שבבית כו' ב' בריכות כו' ושם ספ"ה האשה שהיו יריה כו' היו יריה כו' :

6) ס' 3

ח [למ] סימחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר (ו) הויזעה עולה ונבלע בקדיר' ואוסרת':

הנה חס היה חלב במחבת בעיני ס' בהשיל שנקדירה נגד החלב שבמחבת (ד"ע) וכל זה מיירי שהמחבת מגולה והויזעה עולה מן

המאכל עממן לקדירה שעליה (ארוך) וגם מיירי שהוא בקרוב כל כך שהיד סולדה בויזעה במקום שנוגע בקדירה [מ] חלל חס אין היד כוללת בויזעה הכל שרי ולכן חולין בשר לייבש על קדירות של חלב ולא חיישינן לויזעה שעולה (פסקי מהרא"י סימן ק"ג) וכן חס המחבת מוכסה הכל שרי (ב"מ) מידי דהוי [מא] אשתי קדירות (ל) נוגעות זו בזו דאין אוסרין זו את זו בניזעה כל שכן בויזעה (מרדכי פרק כ"ה) מיהו לכהלה יש ליזהר בכל זה (הנהגות ש"ד) :

7) סגור גאוקה יו"ד ס' 3

(ו) הויזעה עולה ונבלע . עיין בפ"ג ח"ה כהנהגות סודות או"ה סדר שני אות ל"ו סחבת דכרמ"ס ס"ו מטומאת אוכלין דין ד' מבוחר דדוקא יזעת משקין כמוהו אבל אוכלין כמו חלב כמבואר אין זיעתו כמוהו ח"כ יש לדון עובת חס היה מחבת פתלה נמטה חס ולמעלה סמוך דכר כשר והויזעה עולה אפי' יד סולדת בויזעה אפס יש להקיר ע"ש ועיין בהשכות ב"ח המדשות סי' כ"ד :

8) סגור השמן ס' 3

נה והנה כדן ויעה מתברר לנו כמשנה דמכשירין [פ"ס מ"א] דלא שייך ויעה אלא במקום המוקף ולא במקום גלוי כמו בכירה שהקדירה התהנונה נתונה בה ועליה עומד העליינה ועולה הויזעה סביב סביב שאין לה מקום לצאת אבל במקום גלוי כבתורים שלנו שיש

אור הויזעה עולה באויר ואינו אוסר הקדרה הסמוך לו וגם מתברר משם דרוקא כשהעליון אין בו תבשיל חס דאם יש בו ג"כ תבשיל חס שזיעה עולה ממנו ג"כ אין הויזעה של התחתון פועל בו והכי הנן התם המערה מחם לחם ומצונן לצונן ומחם לצונן מהור מצונן לחם טמא ופי' הרמב"ם לפי שעמוד המשקה אשר יקרא נצוק יתחמם בהיות קצהו בכלי החם הטמא וכו' עכ"ל הרי מבורר דרוקא כשקצהו בכלי החם הטמא כלומר שקצהו מוקף בהתחתון אבל בלא זה אין הויזעה פועלת בו וגם מדקאמר מחם לחם מהור ופירשו כמעט שכיון שהעליון חס אין פעולה התחתון ניכר בו ע"ש

פתוח לגמרי בצד אחד וראיה שבסתם מרחק וביה יש גם פתחים פתוחים ומ"מ יש זיעה.

בענין תנורי הגעז שבמדינתנו לענין חשש זיעה

י"ד תמוז תשי"ד.

מע"כ ידידי הנכבד מהר"ר חיים שלאס שליט"א שלו וברכה.

הנה בתנורי הגעז שבמדינה זו אם יש חשש זיעה בבשלו תבשיל של בשר מגולה לאסור לבשל אח"כ תבשיל של חלב מגולה שרוצה כתר"ה להתיר מג' טעמים הם טעמים קלושים. דמה שכתב בטעם א' משום שרב המרחק בין הקדרה להכותלים, ודאי אין לסמוך ע"ז דאף אם נמדוד שהוא נמוך מהגג ורחוק מהכותלים באופן שלא היה שם היד סולדת בהזיעה שהוזכר ברמ"א סי' צ"ב סעי' ה' שאין אוסר קדירת הבשר שעליה, הא שייך זה רק כשהקדירה העליונה אינה רותחת שאפשר הוא מש"כ הרמ"א שלא יהיה היד סולדת בהזיעה אבל בתנורי הגעז הרי הגג והכותלים כולם חמים מאד והזיעה שמגיעת שם אם לא היה היד סולדת מצד הזיעה בעצמה הרי נעשה ככאן כשמגיעת בהגג והכותלים רותח שהיד סולדת. ועיין ברעק"א בשם מהר"א שאם הקדירה רותחת נאסרה אף אם לא היה היד סולדת בויעה וכן איתא בפמ"ג במשבצות ס"ק כ"ט עיי"ש והכא הרי הם חמים כדכתבתי. ולומר שהוא גבוה ורחוקים כ"כ עד שאין מגיע לשם זיעה כלל לא מסתבר ולא ידוע לנו מדה בזה.

וטעם הב' שהתנורים יש להם פתח בצד יציאת העשן אף שאנו לא ראיתי תנורים של געז שיהיה להם פתח להוציא עשן. עכ"פ אף אלו שיש להם פתח קטן מן הצד אף לאיסור ריחא לא יועיל עיין בש"ך סי' ק"ח סק"ג. וכ"ש לענין זיעה שלענין הגג ודאי אינו כלום דאף אם יהיה גג לבד למעלה בלא כותלים כלל נמי יש לאסור מצד הזיעה אם היד סולדת בויעה או שהגג שלמעלה הוא חם. ואף לענין הכותלים שגם להם באה זיעה כשהגיעה עד הגג ואין לה מקום למעלה מתפשט גם עד הכותלים. דכן יש למילף ממכשירין פ"ב מ"ב דכל זיעת המרחץ טמאה שהוא אף בכותלים וכן בסיפא שם זיעת כל הבית שמחמת הבריכה טמאה, וממשנה זו הוא מקור דין הזיעה עיין בפמ"ג שם בשם הרא"ש בתשובה ובבאורי הגר"א ס"ק ל"ט. נמי לא תצא כל הזיעה מהפתח קטן אם לא שיהיה

וטעם הג' דאם אינו ממש בזה אחר זה יש לתלות שנתייבשה ונשרפה מחמת חום התנור ואין בזה רק משום בליעה אינו מובן הא עיקר הנידון הוא מצד הבליעה דמצד הבעיץ הא יכולין לסלק הבעיץ ע"י שפשוף והדחה. ובעצם גם הבעיץ לא ברור שנתייבשה עד שלא תתרכך ע"י הזיעה של קדירה השניה. ולתלות שנשרפה ודאי אין טעם דאינם חמים כ"כ עד שישרוף וגם אינו קרוב כ"כ להאש שישרוף. ועיין בס"י צ"ב סעי' ו' שאף כנגד האש אין תולין בשרפה ויבוש אלא טפה.

ולכן אם היה זיעה אין להתיר לבשל תבשיל בשר ותבשיל חלב מגולין אף בזה אחר זה לזמן מרובה. אבל מסופקני אם הוששין בסתמא לזיעה דלשון הרמ"א בס"י ק"ח סעי' א' שכתב בזה אחר זה אין לחוש אא"כ הויע המחבת משניהם דאו אסור אפילו בזה אחר זה אם היו שניהן מגולין. משמע דבסתמא אין לחוש לזיעה אא"כ ידוע דהויע משניהם. אבל אפשר דבתנורים אלו שסתומים בגג וכותלים ודאי מויע או שיותר נוטה שיויע. ולכן יש להחמיר למעשה שלא לבשל בתנור קדירות מגולות. ובדיעבד כיון שהוא ספק אין לאסור אם היה אחר המעל"ע דהבליעה היא נו"ט לפגם ומצד חשש שמא נפל מהזיעה שבעיץ איזה טפות הוא יותר משישם לפי המסתבר יותר וכיון שהוא רק ספק איכא ס"ס שמא לא היה זיעה כלל ואף אם היה זיעה שמא נפלו רק טפות שאיכא ששים נגדם כהמסתבר.

והנה אם לא נתבשל בתנור קדירות בדבר לח אלא שאפו או בשלו דברים יבשים שהם אוכלין בלא משקין איתא בפמ"ג בהקדמה לא"ח בהנהגות השואל עם הנשאל בסדר שני סעי' ל"ז דזיעת אוכלין אינו אוסר ובחלב מהותך נמי מצדד להיתר שאין זיעתו אוסר ע"פ הרמב"ם דבפ"ז מטומאת אוכלין ה"ד אבל כתב בלשון אפשר משמע שמסתפק לדינא והוא גם בפ"ת סי' צ"ב סק"ו בלשון אפשר אבל ביבש ממש משמע שלא מסתפק כלל ומתיר בברור וא"כ באפו ובשלו רק דברים יבשים יש להתיר לדידיה בזה אחר זה אף בהזיעה. ומ"מ למעשה בודאי הויעו יש להחמיר אבל בסתמא אין לחוש לשמא הויעו בדברים יבשים ומותר בסתמא בזה אחר זה.

ובדבר המכבר שמשמים הקדרה עליה והאש מתחתיו ולפעמים נשפך מן הקדרה עליה אם צריכים מכבר מיוחד לשל בשר ולשל חלב או שיש לתלות שטעם הבשר או החלב נשרף מיד.

הנה הנידון כאן הוא רק על הבעיץ דמצוי הבליעה הם כשתי קדירות שנגעו זה בזה דהא אין מניחין על המכבר בשר וכדומה בלא קדירה. ומחבת שיותר אף לכתחלה. והבעיץ הוא רק מצד מה שנשפך ע"י הרתיחה שהוא רק דבר לח שמתייבש תיכף על סס של ברזל שהוא על האש שחם מאד. וזהו הטעם שעל גבי התנור שהוא על האש של הגעז אין חוששין וכן הוא על המכבר.

ידידו,

משה פיינשטיין

In Brief

A. To use an oven for dairy and meat:

1. Designate the oven for dairy or meat.
2. A designated item can be cooked in any manner.
3. A non-designated item can be baked without a cover if it is dry, and there is no edible residue of the designated category on the oven surface. It is preferable to change the rack or cover the surface under the pan with aluminum foil.
4. A non-designated item which is moist can be cooked in the oven if it is covered. It is preferable to change the rack or cover the surface under the pan with aluminum foil. In a conventional oven, one cover is adequate, while in a microwave oven, a double wrap is preferable. Alternatively, the oven can be kashered. (See below.)

B. Pareve food prepared in a meat or dairy oven:

1. *Pareve* food is unaffected by the cooking process in any of the following situations: a) the *pareve* food is dry and there is no edible meat or dairy residue in the oven, or
b) the food is covered, or
c) the oven is clean of meat and dairy residue and has not been used for meat or dairy products containing liquid for at least 24 hours.
2. *Pareve* food is affected by the cooking process if:
a) the *pareve* food contains liquid, and the food is cooked uncovered in an oven that was used for meat or dairy products containing liquid within the last 24 hours, or
b) the *pareve* food is not covered and there is dairy or meat residue on the oven surface.
3. *Pareve* food that is affected may be eaten before or after the opposite food category that affected it, but not together with the opposite food category.

C. To use a non-kosher oven without kashering:

Double wrap the food item.

D. To kasher a conventional oven between dairy and meat use:

1. Clean the oven surface thoroughly with an oven cleaner.
2. Allow a 24-hour downtime before kashering a non-kosher oven. After meat or dairy use the oven can be kashered immediately.
3. Turn the oven on to the highest setting for one hour.

E. To kasher a microwave oven:

1. Clean the oven thoroughly.
2. Allow a 24-hour downtime before kashering a non-kosher oven. After meat or dairy use the oven can be kashered immediately.
3. Place a bowl of water in the oven.
4. Operate at the highest setting for ten minutes.
5. Refill the bowl, move to another location and again operate the oven for ten minutes in order to *kasher* the area where the bowl previously rested.
6. If there is a glass plate on the oven surface, it is preferable to cover or replace the plate.